

Předmluva . . . 7

Co je život? . . . 8

Vznik a vývoj života . . . 8

Názory na vývoj života . . . 12

Rozmanitost organismů . . . 14

Buňka a základní životní děje . . . 14

Stavba a funkce buněk . . . 15

Rozmanitost buněk . . . 15

Získávání energie pro život . . . 15

Uvolňování energie pro život . . . 16

Život buňky . . . 16

Organismy – vlastnosti živých soustav . . . 17

Stavba a funkce organismů . . . 17

Životní projevy organismů . . . 18

Rostliny . . . 18

Živočichové . . . 19

Houby . . . 19

Prvoci . . . 20

Bakterie a sinice . . . 20

Trvání života – dědičnost a proměnlivost . . . 21

Biologie člověka . . . 25

Vnitřní prostředí našeho těla . . . 25

Krev . . . 25

Oběhová soustava . . . 26

Dýchací soustava . . . 28

Trávicí soustava . . . 28

Vylučování . . . 30

Vzhled, opora a pohyb těla . . . 31

Kůže . . . 31

Kostra a svalstvo člověka . . . 31

Informace o okolním prostředí . . . 34

Řízení lidského organismu . . . 36

Hormony . . . 37

Nervová soustava . . . 37

Vznik nového jedince a vlastnosti lidského organismu . . . 38

Rozmnožování člověka . . . 38

Dědičnost . . . 39

Přizpůsobivost . . . 40

Zdraví a nemoc . . . 41

Ochrana zdraví . . . 42

Základy obecné ekologie . . . 45

Vztahy mezi organismem a prostředím . . . 46

Abiotické podmínky života . . . 47

Sluneční záření . . . 47

Ovzduší . . . 49

Voda . . . 50

Minerální látky . . . 51

Půda . . . 53

Biotické podmínky života . . . 54

Populace . . . 54

Vztahy mezi populacemi . . . 54

Společenstva . . . 56

Ekosystém . . . 57

Stavba a funkce ekosystému . . . 58

Produkce ekosystému . . . 60

Život v ekosystému . . . 60

Ekosystémy přírodní a umělé . . . 61

Lidská sídla . . . 63

Biosféra . . . 63

Jednota biosféry . . . 63

Rozmanitost biosféry . . . 65

Příroda naší republiky . . . 66

Člověk a životní prostředí . . . 69

Vývoj člověka . . . 69

Vývoj vztahů člověka k prostředí . . . 69

Životní prostředí člověka . . . 76

Charakteristika životního prostředí člověka . . . 76

Vlivy lidských činností na prostředí . . . 77

Přírodní zdroje a jejich získávání . . . 77

Těžba nerostných surovin . . . 78

Vodní hospodářství . . . 78

Zemědělství a lesnictví . . . 79

Energetika . . . 80

Průmysl . . . 80

Doprava . . . 81

Urbanizace a spotřeba domácností . . .	81
Rekreace a turismus . . .	82
Odpady . . .	82
Fyzikální změny v prostředí . . .	83
Zvýšená radioaktivita . . .	83
Vliv elektromagnetického pole . . .	84
Hluk . . .	84
Světelné znečištění . . .	84
Ohrožování základních složek životního prostředí . . .	84
Ovzduší . . .	85
Voda . . .	87
Půda . . .	88
Živá příroda . . .	89
Krajina . . .	92
Lidská sídla . . .	92
Různé úrovně ekologických problémů . . .	92

Péče o životní prostředí jako základní předpoklad udržitelného rozvoje . . .

Současné hlavní úkoly . . .	93
Kroky k udržitelnému rozvoji . . .	93
Ochrana přírody . . .	94
Ekologické přístupy k hospodaření v krajině . . .	96
Technika a technologie pro udržitelnost rozvoje . . .	97
Snižování znečištění prostředí . . .	98
Průmysl a udržitelný rozvoj . . .	99
Energetické zdroje . . .	100
Hospodaření s odpady a nové materiály . . .	104

Prostředí lidských sídel . . .	107
Pohoda prostředí . . .	108
Nástroje podporující péči o životní prostředí a prosazování principů udržitelného rozvoje . . .	109
Hodnocení prostředí . . .	109
Ekonomické nástroje . . .	110
Právní nástroje . . .	111
Instituce a organizace . . .	111
Mezinárodní spolupráce . . .	111
Občan a udržitelnost rozvoje . . .	112
Znalosti a informace o životním prostředí a udržitelném rozvoji . . .	112

Závěr . . .

Přílohy . . .

Příloha 1 Zjednodušená charakteristika nejběžnějších skupin organismů . . .	115
Příloha 2 Příklady objevů, které ovlivnily vztahy člověka a prostředí . . .	117
Příloha 3 Informace o udržitelném rozvoji (UR) . . .	118
Příloha 4 Základní směry Evropského programu pro trvale udržitelný rozvoj (2012) . . .	118
Příloha 5 Přehled právních norem o životním prostředí . . .	119
Příloha 6 Co patří na sběrný dvůr . . .	120
Příloha 7 Přístup EU k cílům udržitelného rozvoje . . .	120

Rejstřík . . .